

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens förslag i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1) inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och ett lagstiftningsförslag som rör ålderspensionssystemet. Utskottet behandlar även motioner från den allmänna motionstiden 2014 som rör pensionsfrågor. Bland motionerna finns ett gemensamt alternativt budgetförslag från Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna (allianspartierna) och ett alternativt budgetförslag från Sverigedemokraterna.

Utskottet tillstyrker det gemensamma förslaget från allianspartierna om anslag för utgiftsområdet, som uppgår till totalt ca 38 miljarder kronor för 2015. Därmed avstyrker utskottet regeringens förslag om ändring i socialförsäkringsbalken vad gäller förslag om bostadstillägg till pensionärer och tillstyrker delvis regeringens förslag till anslag.

Regeringens förslag till dels mål för utgiftsområdet, dels bemyndigande om ekonomiska åtaganden, dels ändring i socialförsäkringsbalken vad gäller ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget tillstyrks av utskottet.

Med anledning av motion 2014/15:2644 (M, C, FP, KD) yrkande 2 föreslår ett enigt utskott att riksdagen tillkännager för regeringen vad utskottet anför om vikten av att, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, öka drivkrafterna för ett längre arbetsliv.

Vidare föreslår utskottet med anledning av bl.a. motion 2014/15:2644 (M, C, FP, KD) yrkande 3 att riksdagen tillkännager för regeringen att en offentlig utredning bör tillsättas senast den 1 juni 2015 med uppdrag att utreda om det, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, går att förändra pensionssystemet så att mer av den intjänade pensionen fördelas lika mellan makar.

Övriga motionsförslag som behandlas i betänkandet avstyrks.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet respektive Sverigedemokraterna har inte deltagit i anslagsbeslutet. Dessa partier redovisar i stället sina ställningstaganden i särskilda yttranden.

I ärendet finns fem reservationer (S, SD, MP, V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Utskottets överväganden.....	7
Mål för utgiftsområde 11 och regeringens resultatredovisning	7
Anslag inom utgiftsområde 11	9
Beräkning av pensionsrätt vid balansering	12
Garantipension och bostadstillägg till pensionärer	13
Pensionssystemet.....	14
Reservationer	19
1. Garantipension och bostadstillägg till pensionärer, punkt 4 (S, MP, V)	19
2. Garantipension och bostadstillägg till pensionärer, punkt 4 (SD)	19
3. Fördelning av pension mellan makar, punkt 6 (S, MP, V)	20
4. Pensionssystemet i övrigt, punkt 7 (SD)	21
5. Pensionssystemet i övrigt, punkt 7 (V).....	21
Särskilda yttranden	22
1. Anslag för 2015 inom utgiftsområde 11, punkt 2 (S, MP, V)	22
2. Anslag för 2015 inom utgiftsområde 11, punkt 2 (SD)	23
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	26
Propositionen	26
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	26
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens anslagsförslag.....	28
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	29
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens lagförslag	30
Utgiftsområde 11	30
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.....	31

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål för utgiftsområde 11 och regeringens resultatredovisning

Riksdagen godkänner de mål för utgiftsområde 11 som regeringen föreslår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2014/15:1 utgiftsområde 11 punkt 2.

2. Anslag för 2015 inom utgiftsområde 11

a) Anslag

Riksdagen anvisar anslagen för 2015 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2644 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del,

bifaller delvis proposition 2014/15:1 utgiftsområde 11 punkt 4 och avslår motion

2014/15:2958 av Linus Bylund m.fl. (SD).

b) Lagförslag

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2644 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 1 i denna del och

avslår proposition 2014/15:1 utgiftsområde 11 punkt 1.

c) Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2015 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 8 000 000 000 kronor för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar. Därmed bifaller riksdagen proposition 2014/15:1 utgiftsområde 11 punkt 3.

3. Beräkning av pensionsrätter vid balansering

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken. Därmed bifaller riksdagen proposition 2014/15:1 ålderspensionssystemet punkt 1.

4. Garantipension och bostadstillägg till pensionärer

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:473 av Hillevi Larsson (S) och

2014/15:2925 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 12.

Reservation 1 (S, MP, V)

Reservation 2 (SD)

5. Drivkrafter för ett längre arbetsliv

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om vikten av att, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, öka drivkrafterna för ett längre arbetsliv. Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2014/15:2644 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

6. Fördelning av pension mellan makar

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att en offentlig utredning bör tillsättas senast den 1 juni 2015 med uppdrag att utreda om det, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, går att förändra pensionssystemet så att mer av den intjänade pensionen fördelas lika mellan makar. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2014/15:1902 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 5,

2014/15:2216 av Jan R Andersson (M),

2014/15:2644 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 3 och

2014/15:2815 av Linus Bylund och Paula Bieler (SD).

Reservation 3 (S, MP, V)

7. Pensionssystemet i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:65 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) och

2014/15:1269 av Johnny Skalin (SD).

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (V)

Stockholm den 9 december 2014

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S)*, Elisabeth Svantesson (M), Carina Ohlsson (S)*, Mikael Cederbratt (M), Phia Andersson (S)*, Markus Wiechel (SD)*, Lars-Arne Staxäng (M), Yilmaz Kerimo (S)*, Solveig Zander (C), Lotta Finstorp (M), Kerstin Nilsson (S)*, Linus Bylund (SD)*, Emma Carlsson Löfdahl (FP), Wiwi-Anne Johansson (V)*, Roland Utbult (KD), Teresa Carvalho (S)* och Rickard Persson (MP)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 2, se särskilt yttrande.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2014/15:1 i de delar som gäller utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, ett lagförslag som gäller ålderspensionssystemet och motionsyrkanden väckta under den allmänna motionstiden 2014.

I bilaga 1 finns en redovisning av yrkandena i propositionen och motionerna. Bilaga 2 innehåller en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2015 och de avvikelser från förslaget som M, C, FP och KD gemensamt respektive SD föreslår. I bilaga 3 finns utskottets förslag till anslagsfördelning. Regeringens lagförslag finns i bilaga 4.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i det första steget fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som summan av de utgifter som hör till utgiftsområdet högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Finansutskottet har i betänkande 2014/15:FiU1 tillstyrkt regeringens förslag till utgiftsram för utgiftsområde 11 och avstyrkt allianspartiernas förslag till utgiftsram.

Riksdagen har därefter, med bifall till allianspartiernas förslag, bestämt utgiftsramen för 2015 för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom till 38 015 425 000 kronor (bet. 2014/15:FiU1, rskr. 2014/15:29). I detta ärende ska socialförsäkringsutskottet föreslå för riksdagen hur anslagen ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet.

2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 11 i budgetpropositionen och kommer att använda denna i den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att de föreslagna nya målen för utgiftsområdet och regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlas de förslag i budgetpropositionen och motionerna som gäller anslag för 2015, lagförslag och bemyndigande inom utgiftsområde 11. Slutligen behandlas ett lagförslag om beräkning av pensionsrätter vid balansering samt ett antal motionsförslag om pensionsfrågor som väckts under den allmänna motions tiden 2014.

Utskottets överväganden

Mål för utgiftsområde 11 och regeringens resultatredovisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner de mål för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom som regeringen föreslår.

Utskottets bedömning i korthet

Det är viktigt att kunna följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. En tydlig struktur på regeringens resultatredovisning underlättar utskottets möjlighet att bedöma de resultat av statliga insatser som regeringen redovisar.

Propositionen

Målen

Följande mål gäller för utgiftsområde 11: ”Personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Efterlevande make ska ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall. Administration och förvaltning av ålderspensionssystemet ska bedrivas med låga kostnader och till nytta för pensionärer och pensions-sparare. Informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin framtida pension och vad som påverkar den.”

I budgetpropositionen föreslår regeringen att den första meningen i målet ska inledas med ”Kvinnor och män” i stället för ”Personer”. Förändringen i den inledande meningen signalerar betydelsen av medvetenhet om de köns-skillnader som finns i pensionerna. Vidare föreslås att målet kompletteras med följande avslutande mening: ”Kunskapen om livsinkomstens betydelse för den framtida pensionen ska öka för kvinnor och män.” Syftet med detta nya mål är att generellt öka kunskapen om livsinkomstens betydelse för den framtida pensionen och att särskilt öka kunskapen hos föräldrar om att varje arbetad timme får betydelse för pensionen. Målet syftar även till att öka kunskapen hos kvinnor och män om hur minskad arbetstid påverkar den framtida pensionen.

Resultatredovisningen

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att behovet av grundskydd för pensionärer med låg eller ingen inkomstgrundad pension minskar och att den allmänna pensionen efter skatt ökat reallt på alla inkomstnivåer under de senaste tio åren. De med de lägsta inkomsterna har fått en real förbättring med

12 procent under denna period. Regeringen bedömer mot denna bakgrund att delmålet att garantera ett värdesäkrat grundskydd är uppfyllt.

När det gäller ersättning vid dödsfall anser regeringen att både änkepengen och omställningspengen uppfyller sina syften. Änkepengen bidrar till att änkor har en i genomsnitt något högre ekonomisk standard än ensamstående kvinnor utan änkepengen. Både män och kvinnor med omställningspengen har en ekonomisk standard som ligger närmare sammanboendes ekonomiska standard än ensamståendes. Omställningspengen syftar inte till en livslång ersättning utan förutsätter att människor ställer om sitt liv efter de nya förutsättningarna.

Ett av utgiftsområdets delmål är att informationsgivningen ska ge pensions-spararna goda möjligheter att bedöma sin framtida pension och vad som påverkar den. Regeringen bedömer att Pensionsmyndigheten arbetar väl med informationsmålet. Antalet registrerade användare på webbplatsen minpension.se ökar stadigt, och kvaliteten på informationen förbättras efter hand. Satsningar som Prognos för alla har haft goda resultat. Ett annat delmål är att administrationen och förvaltningen av ålderspensionssystemet ska bedrivs med låga kostnader och till nytta för pensionärer och pensionsparare. I denna del konstaterar regeringen att Pensionsmyndigheten har lyckats åtgärda de tidigare problemen inom omprövningsverksamheten och har fått till stånd en stabil och god utveckling. Produktiviteten i handläggningen har vidare ökat. När det gäller de kvarstående problemen kommer regeringen att fortsatt följa utvecklingen av handläggningen av bostadstillägg och återkrav.

Utskottets bedömning

Det är utskottets ståndpunkt att det är viktigt att öka insikten om hur olika livsval påverkar pensionen. Genom större kunskap kan omedvetna val som leder till en onödigt låg pension undvikas. Mot denna bakgrund ser utskottet positivt på det nya mål som föreslås för utgiftsområdet. Utskottet tillstyrker proposition 2014/15:1 punkt 2.

Det pågår sedan flera år en dialog mellan riksdagen och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras. Utskottet anser att det är önskvärt att regeringens resultatredovisning koncentreras till att redovisa och bedöma faktiskt uppnådda resultat av genomförda statliga insatser i förhållande till målen och att sambandet mellan mål, resultat och regeringens budgetförslag tydligt framgår. Det är betydelsefullt att regeringen gör en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen för de riksdagsbundna målen. Redovisningar av resultatens långsiktiga utveckling över tid underlättar utskottets möjlighet att bedöma de redovisade resultaten.

Anslag inom utgiftsområde 11

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2015 inom utgiftsområde 11 i enlighet med förslaget från allianspartierna. Regeringens förslag till anslagsfördelning avslås i de delar det avviker från allianspartiernas förslag. Sverigedemokraternas förslag avslås.

Förslaget om ändring i socialförsäkringsbalken avslås. Riksdagen lämnar det bemyndigande som regeringen begärt.

Jämför de särskilda yttrandena 1 (S, MP, V) och 2 (SD).

Propositionen

Regeringen föreslår att anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension bestäms till 15 878 500 000 kronor för 2015. Anslaget får användas för utgifter för garantipension till ålderspension och särskilt pensionstillägg enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken (införandelagen). Trenden är att behovet av garantipension minskar då de nya ålderspensionärerna i stor utsträckning har intjänad inkomstgrundad pension och dessutom med högre genomsnittligt belopp än de ålderspensionärer som lämnar systemet. Den automatiska balanseringen som skett under senare år har dock lett till att den nedåtgående trenden för antalet personer med garantipension har brutits. Detta bedöms vara ett tillfälligt trendbrott. Utgifterna på anslaget minskar trendmässigt både i reala och i löpande priser.

Regeringen föreslår att anslaget 1:2 Efterlevandepension till vuxna bestäms till 12 459 900 000 kronor för 2015. Anslaget får användas för utgifter för omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension samt för utgifter för garantipension till dess förmåner enligt socialförsäkringsbalken och införandelagen. Kostnaderna för anslaget består till största del av kostnader för änkepension. Bedömningen är att antalet personer med änkepension kommer att minska i oförändrad takt under åren framöver och att antalet personer med omställningspension är förhållandevis stabilt. Utgifterna på anslaget kommer följaktligen sakta att minska i såväl fasta som löpande priser.

Regeringen föreslår att anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer bestäms till 8 488 100 000 kronor för 2015. Anslaget får användas för utgifter för bostadstillägg till pensionärer och särskilt bostadstillägg till pensionärer enligt socialförsäkringsbalken och införandelagen. Trenden är att antalet personer som har bostadstillägg minskar mot bakgrund av att nya pensionärer har allt högre pensioner och därmed är mindre beroende av bostadstillägg. De senare årens balanseringar med minskade pensioner som följd har dock lett till att både antal och kostnader har ökat något.

Regeringen aviserar att man avser att föreslå att bostadstillägg för den som fyllt 65 år fr.o.m. den 1 juli 2015 bör lämnas med 95 procent av bostadskostnaden upp till bostadskostnadstaket. För denna förändring har 200 miljoner kronor avsatts för 2015 och 400 miljoner kronor per år beräknats fr.o.m. 2016. För att bidra till finansieringen av denna förändring föreslår regeringen en skärpt inkomstprövning för vissa av de förmånstagare som har förmögenhet. Enligt nuvarande regler görs ett tillägg till den bidragsgrundande inkomsten som påverkar bostadstillägget när pensionären har förmögenhet. Tillägget är 15 procent av förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för den som är ogift och 200 000 kronor för makar. Regeringen föreslår att tillägget för förmögenhet höjs till 17,5 procent av sådan förmögenhet som överstiger dessa belopp. Förslaget, som föranleder en ändring i socialförsäkringsbalken, föreslås träda i kraft den 1 januari 2015. Förändringen leder till en minskning av anslaget för bostadstillägg om ca 50 miljoner kronor per år.

Regeringen föreslår att anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd bestäms till 805 100 000 kronor för 2015. Anslaget får användas för utgifter för äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken. Antalet personer som får äldreförsörjningsstöd har ökat under senare år och förväntas fortsätta att öka.

Regeringen föreslår att anslaget 2:1 Pensionsmyndigheten bestäms till 534 436 000 kronor för 2015. Anslaget får användas för Pensionsmyndighetens förvaltningsutgifter. Pensionsmyndighetens verksamhet finansieras av anslag på statens budget, av de allmänna pensionsfonderna (AP-fonderna) och av premiepensionssystemet. Den del av myndigheten som finansieras helt via anslag i statens budget är bl.a. administration av garantipension, efterlevandepensioner till vuxna, bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd. Anslaget föreslås minskas 2015 och följande år för att bidra till att finansiera prioriterade satsningar.

Vidare föreslås att regeringen bemyndigas att för 2015 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 8 000 000 000 kronor för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar.

Motionerna

Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD) föreslår i flerpartimotion 2014/15:2644 yrkande 1 att anslaget 1:3 minskas med 150 miljoner kronor och att anslaget 2:1 minskas med 611 tusen kronor i förhållande till regeringens förslag. Anslaget 1:3 uppgår således enligt förslaget till drygt 8 338 miljoner kronor och anslaget 2:1 till 533 825 tusen kronor. Motionärerna motsätter sig regeringens förslag till ändringar i reglerna för bostadstillägg till pensionärer och gör en större avsättning till gemensam e-förvaltning. I motionen framhålls att en starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för en positiv utveckling av pensionerna. Inget är viktigare för pensionärernas ekonomi än att sysselsättningen och antalet arbetade timmar utvecklas väl och att real-lönerna ökar.

I kommittémotion 2014/15:2958 av Linus Bylund m.fl. (SD) föreslås följande i förhållande till regeringens förslag. Anslaget 1:2 ökas med 300 miljoner kronor för att finansiera en förlängd grundperiod i omställningspensionen, från dagens 12 månader till 18 månader. Följaktligen föreslås anslaget uppgå till ca 12 760 miljoner kronor. Anslaget 1:4 minskas med 22 miljoner kronor enligt motionärerna till följd av partiets politik om minskad invandring, det uppgår därmed till ca 783 miljoner kronor. Anslaget 2:1 ökas med 21 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag och uppgår således till drygt 555 miljoner kronor. Pensionsmyndigheten tillförs 10 miljoner kronor för att informera om möjligheten att överföra pensionsrätter för premiepensionen.

Utskottets ställningstagande

Under de senaste åren har flera åtgärder vidtagits som lett till att pensionärernas ekonomiska ställning har förbättrats. Skattesänkningar för pensionärer genomfördes 2009–2011 och 2013–2014. Därutöver genomfördes både 2012 och 2013 öknings av bostadstillägget till pensionärer, som sammantaget innebär en förstärkning om 340 kronor per månad. Fler och fler personer över 65 år väljer att arbeta, vilket är resultatet av en aktiv politik för att öka drivkrafterna för ett längre arbetsliv. Som en del av den överenskommelse som Pensionsgruppen slöt i mars 2014 ingår en översyn av beräkningsreglerna i syfte att åstadkomma en aktuellare och jämnare utveckling av inkomst-pensionerna.

Utskottet föreslår i nuläget inte någon höjning av bostadstillägget. Utskottet, som noga följer frågan, avstyrker således de förslag som regeringen aviserar och de förslag som lämnas i budgetpropositionen för 2015. I denna del ställer sig utskottet därmed bakom allianspartiernas förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområdet. Utskottet gör även en större avsättning till e-förvaltning varför anslaget 2:1 minskas.

Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag om bemyndigande för Pensionsmyndigheten.

Med det sagda tillstyrker utskottet motion 2014/15:2644 (M, C, FP, KD) yrkande 1 och proposition 2014/15:1 punkt 3. Utskottet tillstyrker delvis proposition 2014/15:1 punkt 4 och avstyrker proposition 2014/15:1 punkt 1 samt motion 2014/15:2958 (SD).

Beräkning av pensionsrätt vid balansering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Gällande ordning

En av de grundläggande principerna bakom pensionssystemet är att det ska vara finansiellt hållbart. Om pensionssystemets balanstal understiger 1 har systemet en skuld som är större än tillgångarna, vilket åtgärdas genom att en balanseringsperiod inleds (pensionerna följer då ett särskilt balansindex i stället för inkomstindex). Den finansiella oron har lett till att inkomstpensionssystemets finanser försvagats och att den framtida pensionsskulden har överstigit tillgångarna. För att undvika en skuld för framtida generationer trädde den automatiska balanseringen i kraft 2010.

En balanseringsperiod inleds alltid med minskad indexering av pensionsbehållningen. Därefter följer en period då balanstalet via balansindex kommer att både höja och sänka den årliga indexeringen av pensionsbehållningen jämfört med förändringen i inkomstindex.

Propositionen

Regeringen föreslår en justering av beräkningen av pensionsrätter vid balansering. Nyintjänade pensionsrätter ska enligt förslaget påföras hela effekten av balanseringen vid fastställelsen. Syftet med förändringen är att minska den slagighet som följer av nuvarande regler. Pensionsrätter som fastställs under en balanseringsperiod får ta del av den positiva indexeringen när den inträffar, men de har inte tagit del av den tidigare negativa balanseringen. Detta innebär att förvärvsaktiva personer kan tjäna på att balanseringen aktiveras. Den tydligaste effekten uppstår för personer som går i pension först efter balanseringsperiodens slut.

Bristerna i den nuvarande beräkningen har varit kända även tidigare. Problemet har aktualiserats eftersom inkomstpensionssystemet befinner sig i en balanseringsperiod sedan 2010. Nu finns en teknisk lösning som kan eliminera dagens felaktiga beräkning av för höga belopp. Detta sker genom att nyintjänade pensionsrätter påföras hela effekten av balanseringen vid fastställelsen. Förslaget ligger i linje med en överenskommelse inom Pensionsgruppen om att se över beräkningsregler för en aktuellare och jämnare utveckling av inkomstpensionerna. Den föreslagna justeringen i beräkningen sker genom ändringar i socialförsäkringsbalken som föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att det nu finns en lösning som kan rätta till bristerna i den nuvarande beräkningen av pensionsrätter vid balansering, och ställer sig bakom regeringens förslag. Proposition 2014/15:1 ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget punkt 1 tillstyrks därmed.

Garantipension och bostadstillägg till pensionärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om höjd garantipension och bostadstillägg till pensionärer.

Jämför reservation 1 (S, MP, V) och 2 (SD).

Gällande ordning

Garantipension betalas ut som ett komplement till personer med låg inkomstrelaterad pension. Förmånen, som följer den allmänna prisutvecklingen och finansieras med allmänna skattemedel, är bosättningsbaserad. För full pension krävs att man varit bosatt i Sverige i minst 40 år mellan 16 och 64 års ålder. Förmånen kan man tidigast få från 65 års ålder.

Bostadstillägg till pensionärer (BTP) är inkomstprövat och börjar reduceras vid inkomster som för 2014 överstiger 8 029 kronor per månad för ogifta och 7 160 kronor per månad för gifta pensionärer (2,17 respektive 1,935 prisbasbelopp). BTP lämnas med 93 procent av bostadskostnaden upp till ett tak på 5 000 kronor per månad för ogifta och 2 500 kronor per månad för gifta. Det högsta BTP-beloppet per månad för ogifta är 4 990 kronor och för gifta 2 495 kronor. Personer som har BTP kan även få särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP) som betalas ut automatiskt om man uppfyller villkoren.

Motionerna

I kommittémotion 2014/15:2925 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om höjd garantipension. Enligt motionärerna bör staten prioritera att förbättra livssituationen för denna ekonomiskt utsatta grupp.

I motion 2014/15:473 av Hillevi Larsson (S) begärs ett tillkännagivande om BTP och SBTP. Enligt motionären finns det ett behov av att se över bostadstillägget eftersom hyrorna går upp och personer med låga pensioner och höga boendekostnader riskerar att få allt svårare att klara sina utgifter. Utöver en bostadspolitik för ökat byggande och rimliga hyror bör regeringen, enligt motionären, överväga att se över bostadstillägget. En annan viktig fråga är att informera pensionärgruppen om att bostadstillägg finns och hur man ansöker om det.

Utskottets ställningstagande

Som angetts ovan finns det enligt utskottet inte anledning att se över bostadstillägget till pensionärer i nuläget. När det gäller mörkertalet avseende BTP bedriver Pensionsmyndigheten ett aktivt informationsarbete. I ett pilotprojekt under våren 2014 kontaktade Pensionsmyndigheten pensionärer per telefon för att informera om möjligheten att ansöka om bostadstillägg. Utifrån erfarenheterna från pilotprojektet kommer ytterligare åtgärder att vidtas. Pensionsmyndigheten arbetar också med att sprida information om BTP genom informationsträffar och utbildningar för pensionärsorganisationer m.m. Motion 2014/15:473 (S) avstyrks med det anförda.

Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att nu göra ett tillkännagivande om en höjning av garantipensionen. Utskottet avstyrker därmed motion 2014/15:2925 (SD) yrkande 12.

Pensionssystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen vad utskottet anför om vikten av att, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, öka drivkrafterna för ett längre arbetsliv.

Vidare tillkännager riksdagen för regeringen att en offentlig utredning bör tillsättas senast den 1 juni 2015 med uppdrag att utreda om det, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, går att förändra pensionssystemet så att mer av den intjänade pensionen fördelas lika mellan makar.

Motionsyrkanden om minskat risktagande inom Sjunde AP-fonden Såfa och om en parlamentarisk utredning för ett stabilt pensionssystem avslås.

Jämför reservationerna 3 (S, MP, V), 4 (SD) och 5 (V).

Bakgrund

Pensionsreformen bygger på en bred politisk överenskommelse mellan fem av riksdagens partier (S, M, C, FP, KD). Reformen har genomförts och vårdats av Genomförandegruppen, som består av ledamöter från dessa partier. Genomförandegruppen ersattes 2008 av Pensionsgruppen med företrädare för de fem partierna bakom pensionsöverenskommelsen.

Pensionsgruppen har initierat en översyn av såväl inkomst- som premiepensionssystemet. Utifrån denna översyn enades Pensionsgruppen i mars 2014 om förändringar i pensionsöverenskommelsen inom fyra olika områden. Sammanfattningsvis syftar förändringarna till att tydligare koppla ihop AP-fonderna med pensionssystemet för en mer kostnadseffektiv förvaltning, minska slagigheten i pensionsutvecklingen och bidra till ökade möjligheter för

ett längre arbetsliv och fler arbetade timmar. Inom premiepensionssystemet syftar förändringarna till att minska kostnader och förbättra skyddet för inaktiva väljare. Pensionsgruppen har angett att det krävs fortsatt arbete och beredning innan förslag kan lämnas till riksdagen.

Pensionsåldersutredningen lämnade i sitt slutbetänkande (SOU 2013:25) ett förslag om att införa en riktålder för när man ska gå i pension. Riktåldern ska följa medellivslängden. Utredningen angav bl.a. att åldersgränserna i det allmänna pensionssystemet och närliggande system bör anknyta till riktåldern. Detta skulle innebära att 61-årsgränsen för tidigaste uttag av ålderspension höjs till 62 år fr.o.m. 2015 och till 63 år fr.o.m. 2019. 65-årsgränsen för garantipension och sjukersättning skulle höjas till 66 år fr.o.m. 2019. Den s.k. LAS-åldern skulle höjas från 67 år till 69 år fr.o.m. 2016, och 55-årsgränsen för att börja ta ut tjänstepensioner och privata pensioner skulle höjas till 62 år fr.o.m. 2017.

Gällande ordning

Förmånerna garantipension och äldreförsörjningsstöd betalas tidigast ut från 65 års ålder. Gränsen för tidigaste uttag av inkomstrelaterad ålderspension är 61 år, och gränsen för avgångsskyldighet är 67 år.

Pensionsrätt är de pengar som varje år avsätts till den allmänna pensionen. Den som är gift eller har en registrerad partner kan välja att föra över sin pensionsrätt för premiepensionen till sin make, maka eller registrerade partner. I samband med överföringen minskas beloppet med 8 procent, dvs. mottagaren får 92 procent av beloppet. Bakgrunden till avdraget är att merparten av överföringarna går från män till kvinnor och att kvinnor förväntas leva väsentligt längre än män.

Motionerna

I flerpartimotion 2014/15:2644 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om vikten av att, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, öka drivkrafterna för ett längre yrkesliv genom att se över gränserna för inkomstgrundad allmän pension, för tidigaste uttag av garantipension och äldreförsörjningsstöd samt för uttag av pension som grundas på en avdragsgill avgift. Att fler äldre är kvar på arbetsmarknaden bidrar till högre tillväxt och till att finansiera välfärden. Möjligheten att arbeta längre bör omfatta så många som möjligt. Stärkta drivkrafter för arbete högre upp i åldrarna, en anpassad arbetsmiljö och en väl fungerande arbetsmarknadspolitik ger förutsättningar för ett längre arbetsliv. I motionens yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att en statlig offentlig utredning ska tillsättas senast den 1 juni 2015 med uppdrag att utreda om det, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, går att förändra pensionssystemet så att mer av den intjänade pensionen, eller delar av den, fördelas lika mellan makar om de inte aktivt begär någonting annat. Enligt motionärerna är kvinnors lägre pensioner en

följd av att kvinnor i genomsnitt har lägre löner, vilket i sin tur ofta beror på en ojämfäst fördelning av arbetet i hemmet.

I motion 2014/15:2216 av Jan R Andersson (M) begärs ett tillkännagivande om möjligheten att se över regelverket för delning av intjänad pension vid skilsmässa. För att främja mer jämfäst pensioner bör enligt motionären en större del av den intjänade pensionen ses som gemensam egendom.

Enligt motion 2014/15:2815 av Linus Bylund och Paula Bieler (båda SD) bör det utredas hur många som skulle kunna tänka sig att använda sig av en förenklad möjlighet att föra över pensionsrätter, hur valet och ansökan enklast skulle kunna utformas och vad det skulle kosta att införa ett sådant system. Motionärerna föreslår en ordning där makar eller sambor kan besluta om att dela lika på intjänade pensionspoäng för att undvika situationen att ena parten, efter en skilsmässa eller separation, får ut en orimligt låg pension.

I motion 2014/15:1269 av Johnny Skalin (SD) begärs ett tillkännagivande om att risksäkra AP7 Såfa. Enligt motionären bör placeringar i högriskaktiefonder i möjligaste mån undvikas för grupper som avstår från att göra aktiva placeringar, och som därmed får sina pengar förvaltade i fonden AP7 Såfa.

Enligt kommittémotion 2014/15:65 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) bör en parlamentarisk utredning tillsättas med uppdrag att skapa ett stabilt pensionssystem. I motionen anges att pensionerna ska följa löntagarnas löneutveckling i stället för börsutvecklingen. De som har tunga och slitsamma arbeten ska garanteras en anständig pension, och kvinnor ska inte missgynnas. Ansvaret för att förvalta pensionssystemet ligger hos Pensionsgruppen, vilket försvårar insynen för de partier som står utanför.

I partimotion 2014/15:1902 av Göran Häglund m.fl. (KD) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om behovet av att dela premiepensionspoäng. Motionärerna anser att den totala intjänade premiepensionen bör fördelas lika mellan makar som har gemensamma barn som inte fyllt tolv år, förutsatt att makarna inte aktivt har begärt något annat. Detta skulle minska skillnaden i pension mellan män och kvinnor.

Utskottets ställningstagande

Det är av stort värde för de försäkrade att pensionssystemet är tryggt, förutsägbart och långsiktigt. Pensionsöverenskommelsen bör värnas för att säkerställa att pensionssystemet vilar på en stabil grund. På detta sätt ändras inte spelreglerna om den politiska majoriteten skiftar. Samtidigt vill utskottet framhålla att eftersom pensionssystemet regleras i lag kommer samtliga riksdagspartier att få ta ställning till eventuella förslag till förändringar av systemet.

En grundläggande förutsättning för ett hållbart pensionssystem är ett arbetsliv som matchar en allt längre levnadstid. Med längre medellivslängd behövs fler arbetade timmar för att inte pensionerna ska minska. Möjligheten att arbeta längre bör omfatta så många som möjligt, varför det behövs stärkta drivkrafter för arbete högre upp i åldrarna och en anpassad arbetsmiljö.

Pensionsgruppen har enats om att arbeta med åtgärder som förlänger arbetslivet. Samtal med arbetsmarknadens parter har inletts för att skapa ett brett engagemang för arbetet. Vidare har Pensionsmyndigheten fått i uppdrag att utreda och analysera metoder som stimulerar till senare pensionsuttag för dem med låg pension (S2014/4159/SF).

Utskottet kan således konstatera att för att klara pensioner och välfärd behövs åtgärder för ett längre arbetsliv och för fler arbetade timmar. Utskottet vill också understryka vikten av att frågor om bl.a. åldersgränserna för inkomstgrundad allmän pension, för tidigaste uttag av garantipension och äldreförsörjningsstöd samt för uttag av pension som grundar sig på en avdragsgill avgift behandlas inom ramen för pensionsöverenskommelsen. Med anledning av motion 2014/15:2644 (M, C, FP, KD) yrkande 2 föreslår utskottet ett tillkännagivande om vikten av att öka drivkrafterna för ett längre arbetsliv. Yrkande 2 i motionen tillstyrks därmed delvis.

Kvinnor har av olika skäl i genomsnitt lägre livsinkomst än män. En konsekvens av detta är att kvinnor ofta har lägre pensioner än män. Det finns enligt utskottet anledning att utreda om det, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, är möjligt att göra förändringar av pensionssystemet så att mer av den intjänade pensionen, eller delar av den, fördelas lika mellan makar om de inte aktivt begär något annat. Det sagda innebär att utskottet med anledning av motion 2014/15:2644 (M, C, FP, KD) yrkande 3 föreslår att riksdagen gör ett tillkännagivande om att senast den 1 juni 2015 tillsätta en offentlig utredning med uppdrag att utreda om det, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, går att förändra pensionssystemet så att mer av den intjänade pensionen fördelas lika mellan makar. Denna utredning kan sedan ligga till grund för pensionsgruppens gemensamma fortsatta arbete. Motionerna 2014/15:2644 (M, C, FP, KD) yrkande 3, 2014/15:2216 (M), 2014/15:2815 (SD) och 2014/15:1902 (KD) yrkande 5 tillstyrks därmed delvis.

Enligt utskottet utgör Pensionsgruppens uppdrag och de åtgärder som har vidtagits en omfattande genomlysning av pensionssystemet och dess utvecklingsmöjligheter. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2014/15:65 (V).

Pensionsgruppen har beslutat om en översyn av premiepensionen. I departementspromemorian Vägval för premiepensionen (Ds 2013:35) gjordes en analys av hur premiepensionssystemet har fungerat. Tre huvudsakliga problem framhölls. Det är en förhållandevis stor förväntad spridning i utfall beroende på att det finns så många olika fonder med väldigt varierande resultat. Det är vidare ett stort fondutbud som är svårt att hantera för de flesta sparare. Kostnaderna för förvaltning och transaktioner är dessutom högre än nödvändigt.

Pensionsgruppen har nu enats om att utgångspunkten för de förändringar som ligger närmast i tiden är att det befintliga premiepensionssystemet reformeras i syfte att dels minska kostnaderna, dels skydda pensionssparare som inte kan eller vill välja fonder från dåliga val. Den förra regeringen fattade i juli 2014 beslut om att tillsätta en utredning om ett reformerat premiepensionssystem (dir. 2014:107). Syftet med denna utredning är att säkerställa

att eventuella förändringar av premiepensionssystemet bidrar till att fler sparare får en långsiktigt bra avkastning på sitt premiepensionskapital till rimlig risk och kostnad. Utredaren ska bl.a. analysera och beskriva metoder för att begränsa risktagande på fondtorget. Uppdraget ska redovisas senast den 5 september 2015.

Utskottet välkomnar det fortsatta arbetet med översynen av premiepensionssystemet. Det pågående arbetet bör avvaktas, och utskottet avstyrker därmed motion 2014/15:1269 (SD).

Reservationer

1. **Garantipension och bostadstillägg till pensionärer, punkt 4 (S, MP, V)**

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Carina Ohlsson (S), Phia Andersson (S), Yilmaz Kerimo (S), Kerstin Nilsson (S), Wiwi-Anne Johansson (V), Teresa Carvalho (S) och Rickard Persson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:473 av Hillevi Larsson (S) och

avslår motion

2014/15:2925 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 12.

Ställningstagande

Syftet med bostadstillägget och det särskilda bostadstillägget är att pensionärer med låga pensioner ska ha ett bra boende och kunna leva på sin pension. Hyrorna går stadigt upp vilket innebär att personer med låga pensioner och höga boendekostnader riskerar att få allt svårare att klara sina kostnader. Med anledning av det mörkertal som finns är det angeläget att pensionärer informeras om att bostadstilläggen finns och om hur man söker dem. Regeringen bör överväga att se över bostadstillägget och det särskilda bostadstillägget.

2. **Garantipension och bostadstillägg till pensionärer, punkt 4 (SD)**

av Markus Wiechel (SD) och Linus Bylund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2925 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 12 och

avslår motion

2014/15:473 av Hillevi Larsson (S).

Ställningstagande

Garantipensionärerna befinner sig i en ekonomiskt utsatt position. Dessa personers livssituation bör förbättras genom en höjning av garantipensionen. En klar majoritet inom denna grupp är kvinnor, varför en sådan åtgärd skulle ha betydande inverkan på inkomstskillnaden mellan kvinnor och män. Regeringen bör återkomma med förslag om detta.

3. Fördelning av pension mellan makar, punkt 6 (S, MP, V)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Carina Ohlsson (S), Phia Andersson (S), Yilmaz Kerimo (S), Kerstin Nilsson (S), Wiwi-Anne Johansson (V), Teresa Carvalho (S) och Rickard Persson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed avslår riksdagen motionerna

2014/15:1902 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 5,

2014/15:2216 av Jan R Andersson (M),

2014/15:2644 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 3 och

2014/15:2815 av Linus Bylund och Paula Bieler (SD).

Ställningstagande

Pensionens storlek är en direkt återspeglning av arbetslivet och nyckeln till jämställda pensioner är ett jämställt arbetsliv. Att kvinnor ofta har lägre pensionspoäng beror på att de haft en lägre lön och kortare arbetstid än män. Vår utgångspunkt är att både kvinnor och män har rätt att försörja sig själva. Rätten att jobba heltid, ett jämställt uttag av föräldrapenning och lönekartläggningar är åtgärder som bidrar till att kvinnor får en högre livsinkomst och därmed en högre pension.

Pensionsprognoser görs som regel när många livsval om arbete redan är gjorda. Detta missgynnar särskilt kvinnor. För att kunna göra medvetna och välgrundade val under hela arbetslivet krävs kunskap om att det är den samlade livsinkomsten som styr den framtida pensionen. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2015 att utgiftsrådets mål ska kompletteras i syfte att generellt öka kunskapen om livsinkomstens betydelse för den framtida pensionen och att särskilt öka kunskapen hos föräldrar om att varje arbetad timme får betydelse för pensionen. Vi välkomnar detta förslag till nytt mål och vill understryka att det är mycket angeläget att öka kunskapen om livsvalens betydelse för att främja mer jämställda pensioner.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att det saknas skäl att nu tillsätta en offentlig utredning.

4. Pensionssystemet i övrigt, punkt 7 (SD)

av Markus Wiechel (SD) och Linus Bylund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:1269 av Johnny Skalin (SD) och avslår motion 2014/15:65 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V).

Ställningstagande

Pensionssparare som avstått från att välja premiepensionsfonder får sina pengar förvaltade i Sjunde AP-fonden Såfa, som i sin tur placerar en del av pengarna i en högriskaktiefond. Regeringen bör återkomma med förslag till regeländringar som syftar till att placering i högriskaktiefonder undviks för grupper som avstått från att göra aktiva placeringar.

5. Pensionssystemet i övrigt, punkt 7 (V)

av Wiwi-Anne Johansson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:65 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) och avslår motion 2014/15:1269 av Johnny Skalin (SD).

Ställningstagande

Pensionssystemet måste bli stabilt och förutsägbart. Den automatiska balanseringen bör avskaffas. Pensionerna bör följa löntagarnas löneutveckling i stället för börsutvecklingen, och avgiften till premiepensionssystemet bör tillföras inkomstpensionssystemet. Det borde vara en självklarhet att de som byggt upp vår välfärd ska ha rätt till en ekonomiskt tryggad ålderdom. Vissa nödvändiga förändringar måste göras för att åtgärda problemen i dagens system. En parlamentarisk utredning med uppdrag att skapa ett stabilt pensionssystem bör tillsättas.

Särskilda yttranden

1. Anslag för 2015 inom utgiftsområde 11, punkt 2 (S, MP, V)

Fredrik Lundh Sammeli (S), Carina Ohlsson (S), Phia Andersson (S), Yilmaz Kerimo (S), Kerstin Nilsson (S), Wiwi-Anne Johansson (V), Teresa Carvalho (S) och Rickard Persson (MP) anför:

Sverige ska vara en global förebild, i vår utveckling, vår jämlikhet, vår jämställdhet och vårt ledarskap i klimatomställningen. Ett land som kännetecknas av alla människors lika värde, självförtroende, solidaritet och tron på att framtiden går att förändra. Sverige ska vara en ledande och inspirerande kraft i världen. Där vi investerar gemensamt i människor och miljö, i kunskap och konkurrenskraft, i trygghet i nuet och hopp inför framtiden. Där vi brygger över klyftor och där alla barn har möjligheter att förverkliga sin fulla potential. Vi kommer alltid att stå upp för ett öppet och humant samhälle!

Sverige befinner sig på flera viktiga områden i ett allvarligt läge. Arbetslösheten har bitit sig fast på höga nivåer. Överskott har vänts till underskott. Skolresultaten rasar och välfärden uppvisar stora brister. Klyftorna växer och ojämställdheten mellan kvinnor och män består. De sänkta klimatambitionerna och oviljan att med kraft ställa om till miljövänlig produktion riskerar vår natur, människors hälsa och Sveriges ekonomiska utveckling.

För tredje gången av tre möjliga efterlämnar en borgerlig regering stora hål i statens finanser. Ofinansierade skattesänkningar har bidragit till att underskotten i de offentliga finanserna har vuxit år efter år, även när konjunkturen stärkts. Överskotts målet nås inte. Nu ska underskotten steg för steg pressas tillbaka, så att Sverige inte längre bryter mot det finanspolitiska ramverket. Därför finansieras nya reformer fullt ut i den rödgröna budgeten.

En politik för fler jobb, präglad av både social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet, ger ökad sammanhållning och är avgörande för Sveriges utveckling. Sverige ska ha en välfärd att lita på. Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män ska minska. Sverige ska vara ett land som håller ihop.

Det är olyckligt och allvarligt att en riksdagsmajoritet bestående av de tidigare regeringspartierna och Sverigedemokraterna har avvisat ett budgetförslag med denna inriktning, till förmån för ett alternativ som fortsätter på en väg som väljarna sade nej till vid valet den 14 september. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet ser fördelningen inom utgiftsområde 11 som en del av budgetpropositionens förslag som en helhet. Vi vidhåller vår uppfattning att förslagen inom utgiftsområdet borde ha utformats i enlighet med regeringens framlagda förslag till budgetproposition och väljer att avstå från att delta i utskottets beslut när det gäller anslagen för 2015 inom utgiftsområdet. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Människor ska kunna förlita sig på att pensionerna ligger på en rimlig nivå så att man inte behöver oro sig över sin ekonomi. Den enskilt viktigaste faktorn för att uppnå detta är att många arbetar: ju fler som arbetar, desto mer pengar i pensionssystemet. Arbetslösheten måste bekämpas. Det finns många förslag om detta i den budgetproposition som allianspartierna tillsammans med Sverigedemokraterna nu har röstat ned. Budgetpropositionen innehåller också de första stegen till ett avskaffande av den högre skatten för pensionärer. Inte heller detta förslag, som skulle förbättra många människors ekonomiska situation, kommer nu att genomföras. Kvinnor har i genomsnitt lägre pensioner än män. Rätten att arbeta heltid, liksom barnomsorg under obekvämt arbetstid, är frågor som är viktiga och måste drivas för att kvinnors pensioner ska öka.

Antalet ålderspensionärer ökar påtagligt till följd av att stora årskullar lämnar arbetslivet. Samtidigt förväntas utgifterna för grundskyddet till äldre, i form av garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd, minska med nästan 3 procent mellan 2014 och 2015. Även om behovet av grundskyddet minskar visar analyser att förmånerna har en mycket stor betydelse för att upprätthålla en rimlig ekonomisk standard för de som får dem. I budgetpropositionen aviserar regeringen en förstärkning av bostadstillägget till pensionärer. Förändringen innebär att förmånen ska kunna ges med 95 procent av bostadskostnaden upp till bostadskostnadstaket, i stället för med 93 procent. Denna förstärkning av bostadstillägget påverkar situationen för pensionärer med låga inkomster och små marginaler. Den något skärpta inkomstprövningen som samtidigt föreslås leder till att förmånen kommer till användning där den gör mest nytta. Dessa förslag innebär tillsammans en ökning av anslaget för bostadstillägg till pensionärer om 150 miljoner kronor.

Sammantaget anvisar vi drygt 38 166 miljoner kronor till utgiftsområde 11 för 2015.

2. Anslag för 2015 inom utgiftsområde 11, punkt 2 (SD)

Markus Wiechel (SD) och Linus Bylund (SD) anför:

Vi sverigedemokrater stakar i vår höstbudget ut våra viktigaste visioner för de kommande åren. Vi visar att det inte måste finnas någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning å den ena sidan och allmän välfärd, trygghet och socialt ansvarstagande å den andra.

Rent statsfinansiellt är Sveriges ekonomiska utgångsläge relativt gott. Däremot biter sig arbetslösheten alltjämt fast vid oroväckande höga nivåer. Vår avsikt är att skapa förutsättningar för Sveriges befintliga arbetskraft att möta den efterfrågan som finns på arbetsmarknaden.

Sverigedemokraterna ställer sig otvetydigt bakom de finanspolitiska hörnstenarna om överskottsmål för den offentliga sektorn, utgiftstak samt krav på kommuner och landsting om god ekonomisk hushållning.

I och med beslutet som togs den 3 december i kammaren vill Sverigedemokraterna härmed tydliggöra vår ställning och vårt agerande. Vid voteringen i kammaren gav Sverigedemokraterna i första hand stöd till vårt eget budgetförslag som hade inneburit betydande förbättringar för välfärden, ökad trygghet och stärkt ekonomi för bland annat sjuka, funktionsnedsatta, pensionärer, förvärvsarbetare och barnfamiljer. De övriga partierna röstade ned vårt budgetförslag och stoppade de stora och fullt finansierade satsningarna på trygghet och välfärd med hänvisning till att man inte ansåg att finansieringen av dessa reformer borde ske genom minskad invandring. Enligt vår mening tydliggjorde man därmed att fortsatt massinvandring är viktigare än alla välfärdsreformer tillsammans.

Efter att Sverigedemokraternas förslag fallit i voteringen kring statsbudgeten återstod endast regeringens och Alliansens förslag. Sverigedemokraternas bedömning var att nettoeffekten för samhället av de bägge förslagen var likvärdig. Denna analys delas av bland andra John Hassler, professor i nationalekonomi och ordförande i finanspolitiska rådet, som slagit fast att: "Det finns egentligen inte några fundamentala skillnader mellan Alliansens och regeringens ekonomiska politik".

Med utgångspunkt i vårt ansvar för det svenska samhällets långsiktiga stabilitet och välbefinnande och det principbeslut som fattats av den Sverigedemokratiska riksdagsgruppen om att hädanefter försöka stoppa varje budgetproposition som innebär att invandringen ökar ytterligare från nuvarande, historiskt höga, nivåer, valde vi att stödja allianspartiernas budgetmotion.

Detta innebär inte att Sverigedemokraterna ställer sig bakom Alliansens budgetmotion i sak, utan detta var ett resultat av regeringens vilja att ytterligare förvärpa en politik som i grunden skadar hela det svenska samhället. Hade vi lagt ned våra röster så hade vi med säkerhet låst fast landet vid en destruktiv politik i fyra år. Vårt val och vårt agerande innebär också att om Alliansen skulle hålla fast vid sin politik utan att förändra den så kommer vi framöver att hamna i ett liknande läge där vi också är beredda att fälla en eventuell alliansregering som lägger fram en lika samhällsskadlig invandringspolitik.

Då riksdagen har ställt sig bakom ett annat budgetförslag än vårt så har den också avslagit Sverigedemokraternas förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster. Därför har vi valt att inte delta i beslutet om anslag inom utgiftsområde 11. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdet som förordas i motion 2014/15:2958 som behandlar utgiftsområde 11.

Omställningspensionen är en viktig trygghet, men vi är kritiska till att förmånen är begränsad till 12 månader. Grundperioden bör utökas till 18 månader. Till följd av förslag om minskad invandring kan anslaget 1:4

Äldreförsörjningsstöd minskas. Det är positivt att det finns en möjlighet att överföra pensionsrätter för premiepension till sin make eller maka, exempelvis för att kompensera för att en av makarna tar ett större ansvar för hem och barn. Systemet bör dock förändras för att göra denna möjlighet mer attraktiv. Vi satsar 10 miljoner kronor per år för att öka allmänhetens kunskap om möjligheten att överföra pensionsrätt för premiepension.

Sammantaget anvisar vi drygt 38 465 miljoner kronor till utgiftsområde 11 för 2015.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2014/15:1 Budgetproposition för 2015 utgiftsområde 11:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.1 och 3.7).
2. Riksdagen godkänner de mål för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom som regeringen föreslår (avsnitt 3.3).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2015 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 8 000 000 000 kronor för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar (avsnitt 3.8.5).
4. Riksdagen anvisar för budgetåret 2015 ramanslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt följande uppställning.

*Proposition 2014/15:1 Budgetproposition för 2015
ålderspensionssystemet:*

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.1 och 3.4).

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:65 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en parlamentarisk utredning bör tillsättas med uppdrag att skapa ett stabilt pensionssystem.

2014/15:473 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bostadstillägget och det särskilda bostadstillägget för pensionärer.

2014/15:1269 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att risksäkra AP7 Såfa.

2014/15:1902 av Göran Hägglund m.fl. (KD):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att dela premiepensionspoäng.

2014/15:2216 av Jan R Andersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att se över regelverket för delning av intjänad pension vid skilsmässa.

2014/15:2644 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2015 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att inom ramen för pensionsöverenskommelsen öka drivkrafterna för ett längre yrkesliv bl.a. genom att se över gränserna för inkomstgrundande allmän pension, för tidigare uttag av garantipension och äldreförsörjningsstöd samt för uttag av pension som grundas på en avdragsgill avgift.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en statlig offentlig utredning ska tillsättas senast den 1 juni 2015 med uppdrag att utreda om det, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, går att förändra pensionssystemet så att mer av den intjänade pensionen, eller delar av den, fördelas lika mellan makar om de inte aktivt begär någonting annat.

2014/15:2815 av Linus Bylund och Paula Bieler (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur många som skulle kunna tänkas använda sig av en förenklad möjlighet att föra över pensionsrätter, hur valet och ansökan enklast skulle kunna utformas och vad det skulle kosta att införa ett sådant system.

2014/15:2925 av Paula Bieler m.fl. (SD):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjd garantipension.

2014/15:2958 av Linus Bylund m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2015 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt förslaget i tabell 1.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens anslagsförslag

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen M, C, FP, KD	
				SD
1:1	Garantipension till ålderspension	15 878 500		
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	12 459 900		+300 000
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	8 488 100	-150 000	
1:4	Äldreförsörjningsstöd	805 100		-22 000
2:1	Pensionsmyndigheten	534 436	-611	+21 000
Summa för utgiftsområdet		38 166 036	-150 611	+299 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2015 inom
utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom*Tusental kronor*

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
1:1 Garantipension till ålderspension	±0	15 878 500
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	±0	12 459 900
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	-150 000	8 338 100
1:4 Äldreförsörjningsstöd	±0	805 100
2:1 Pensionsmyndigheten	-611	533 825
Summa för utgiftsområdet	-150 611	38 015 425

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

Utgiftsområde 11

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 102 kap. 11 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

102 kap.

11 §

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för den som är ogift och 200 000 kronor för makar. Det framräknade förmögenhetsbeloppet avrundas nedåt till helt tusental kronor.

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 17,5 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för den som är ogift och 200 000 kronor för makar. Det framräknade förmögenhetsbeloppet avrundas nedåt till helt tusental kronor.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för bostadstillägg som avser tid före ikrafträdandet.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 58 kap. 20 § och 62 kap. 5 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

58 kap. 20 §

Pensionskulden beräknas för det andra året före det år balanstalet avser, som summan av

1. pensionsbehållningar enligt 62 kap. 5–7 §§,
2. det beräknade värdet av pensionsrätter för inkomstpension enligt 61 kap. 5–10 §§,
3. utbetalad pension för varje åldersgrupp i december multiplicerad med beräknat antal återstående utbetalningar av ett genomsnittligt pensionsbelopp för samma åldersgrupp, justerat med den räntefaktor som anges i 62 kap. 36 § och
4. det beräknade värdet av kommande utbetalningar av tilläggspension för dem som inte börjat ta ut sådan pension.

Om ett balansindex har beräknats enligt 22–24 §§ för det år som värdet av pensionsrätter för inkomstpension ska beräknas enligt första stycket 2, ska pensionsrätterna beräknas på det sätt som anges i 62 kap. 5 § andra stycket.

62 kap. 5 §

Med pensionsbehållning avses summan av de pensionsrätter för inkomstpension som enligt 61 kap. har fastställts för den försäkrade, omräknade med hänsyn till bestämmelserna om

1. arvsvinster i 9–17 §§,
2. indexering i 18–21 §§, och
3. förvaltningskostnader i 22–26 §§.

Om ett balansindex har beräknats enligt 58 kap. 22–24 §§ för det år som pensionsrätt ska fastställas, ska pensionsrätten för inkomstpension, inman den läggs till pensionsbehållningen, multipliceras med kvoten mellan det balansindex och det inkomstindex som har fastställts för samma år.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
 2. Den nya föreskriften i 58 kap. 20 § tillämpas första gången på balanstal som ska beräknas för år 2016.
 3. Den nya föreskriften i 62 kap. 5 § tillämpas första gången för fastställelseåret 2015.